

(Meslek Hayatının 25. Yılında)
PROF. DR. ABDULHALÛK M. ÇAY
ARMAĞANI

CİLT II

ANKARA 1998

ŞEYH-ZÂDE ABDÜRREZZAK BAHŞI'NIN BAHARİYYESİ VE NEVRUZ BEYİTLERİ

Dr. Ayşe Gül SERTKAYA

Prof. Dr. Abdulhaluk Çay eşimin öğrencilik yıllarından beri arkadaşıdır. Ben kendisini ve âilesini Antalya'da yapılan *Türk Dünyası I. Milletler Arası Kurultayı*'nda tanıdım. Gönül verdiği davasındaki hizmetlerini de uzaktan ilgiyle izledim. Onun 25. meslek yıldönümü için çıkarılacak Armağan Kitabı'na Semerkand'lı Şeyh-zâde Abdürrezzak Bahşı'nın Bahariyye'si ve Nevruz beyitleri ile ilgili bir yazıyla katılmak istedim.

Metin tavsifi: Metin, İstanbul, Topkapı Sarayı Arşivi, E. 11981-2'de kayıtlıdır. Rulo şeklinde iki parçadan oluşan kâğıdın eni 18.5 cm, boyu 106 cm'dir. İlk parça 52.5 cm, ikinci parça 53.5 cm uzunluğundadır. Yazı ölçüsü 15 cm'dir. Dış iki sütun kırmızı kalem ile çizilidir. Metin yukarıdan kısmen tahrip olmuş ve bu yüzden de tamir görmüştür. Üstten 5 cm boştur. Daha sonra kalın kalemle ve Uygur harfleriyle *huvel-feṭṭāh* yazılmıştır. Konu başlığı yukarıdan 10 cm kadar aşağıda üstte Uygur ve altta Arap harfleriyle olmak üzere, çift alfabe ile, *bahâriyyât-ı naẓm u neşr aytur* şeklinde belirtilmiştir. Metnin sonuna Arap harfleriyle ve kırmızı mürekkeple *devlet-i âmedî ve sa'âdet-i sermedî dâyim ü kâyim bâd be-ḥaqqı'n-nebiyyi bi'l-'ibâd* kaydı düşülmüştür.

Baştan 6 manzum satır Hazret-i Muhammed için söylenen *fahriye* olup çok harab olmuştur. Müteakip 66 satır mensurdur. Son 22 satır manzum olup, hece vezni ile yazılmıştır. Toplam 4 + 6 + 67 + 22 + 2 = 101 satırlık metnin 6 + 22 = 28 satırı manzum, 67 satırı mensur metindir.

Baş: *ey kamuğ şehler şehi fahr-ı kibâr*
server-i mahfî ... şîr-i nâm-dâr

Son: *begim ḥaḳ(dın) bar olsun / yaruṣı tinḡri bolsun*
anı sivüngen olsun / nevrüz mübârek-bâd

Yazar: Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı 15. yüzyılın ikinci yarısında Semerkand'dan İstanbul'a gelerek Fatih Sultan Mehmed ve oğlu Bâyezîd Velî'nin saraylarında yaşayan, II. Mehmed ile II. Bâyezîd'in Doğu Türklerine gönderdiği mektup (bitig) ve ferman (yarlıḡ)ları Uygur ve Arap harfleri ile olmak üzere ve Çağatayca kaleme alan bir kâtib (bahşı)'dır.¹

¹ Şeyh-zâde Abdürrezzak Bahşı'nın hayatı için bk. Osman Fikri Sertkaya, "Abdürrezzak Bahşı, XV. yüzyılda Fâtih Sultan Mehmed ile oğlu II. Bayezid'in sarayında yaşayan kâtip (bahşı)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1, (1988), s. 297b-298a; Şeyh-zâde Abdürrezzak Bahşı'nın eserleri için bk. Ayşe Gül Sertkaya, *Şeyh-zâde Abdürrezzâk Bahşı. Hayatı ve Eserleri*.

Metin: Başta Hazret-i Muhammed için söylenen çok harab olmuş, yer yer metin eksikleri olan 6 satırlık manzum bir *fahriye* vardır. Müteakip 66 satırlık mensur metin kendi içerisinde bölümlere ayrılmaktadır. 11.-12. satırlarda Hazret-i Muhammed'in bir hadisi yer alır. 13.-16 satırlarda yine çok harab olmuş, yer yer metin eksikleri olan bir fahriye bulunmaktadır. 16.-44. satırlarda iki yağmur cinsi ile gökyüzünde yaratılan suları acı ve tatlı olan iki denizden ve bu denizlerin sularının yağmur olarak yağmasından bahsedilmekte ve metinle ilgili olarak Kur'an'ın Furkan sûresinden 53. ayet ile Nuh suresinden 26. ayet zikredilmektedir. 44.- 65. satırlar arasında Baharın gelişi ile tabiatte olan olaylar ile nisan deryasına batıp çıkan meleğin kanatlarındaki damlaların yer yüzüne düşmesi ile olacak değişiklikler anlatılır. 65.-77. satırlar arasında nisan yağmuru (bahar yağmuru)nun yağması ile yeryüzünde olan değişiklikler anlatılır ve metinle ilgili olarak Kur'an'ın Yâsin sûresinden 33. ayet, Fâtır suresinden 9. ayet, Rûm suresinden de 50. ayet zikredilir.

Mensur metinden sonra hece vezni ile yazılan 22 satırlık Nevruz beyitleri gelmektedir. Burada verilen Nevruz beyitlerinin XIX. yüzyılın sonunda Tatar Türkçesi ile tesbit edilmiş olan bir varyantı Kazan'da önce *Kitabü Kıssa-i Nevruz* başlığı ile sonra Kazan'da 1963'te yayımlanan *Borunğı Tatar Edebiyatı*'nın 51-63. sayfelerinde, Türkiye'de ise Abdülhaluk Çay tarafından hazırlanan *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz* adlı eserin 81-102. sayfelerinde yayımlanmıştır.²

Bu şekildeki Nevruz beyitlerine Şah İsmail (Hatayî)'in divanında rastlanmaktadır.³

Metinde kullanılan işaretler:

- ... eksik olan metin için;
- () eksik ünlüler için;
- [] tamamlanan metin parçaları için;
- < > tamamlanan ekler için;
- { } metinde yazılmış, ancak gramer bakımından fazla olan şekiller için kullanılmıştır.

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 1997, 260 s.

² Doç. Dr. M. Abdülhaluk Çay, *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1985. s. 81-102.

³ Abdurrahman Güzel, "XIV.-XV. yüzyıl edebiyatında Nevruz ve Nevruzîyeler", *Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri*, Ankara, 1995, s. 100.

¹huvel²feṭṭāḥ³bahāriyyāt naẓmu nesr aytur⁴bahāriyyāt-ı naẓm u neşr aytur

Remel - + - - / - + - - / - + -

5. 1. ey kamuğ şehler şehi faḥr-ı kibār
server-i maḥfī ... şīr-i nāmdār
6. 2. [..... ya]z vaşfı medḥini
ḥıdmetüñ dūr dir min ey .āvendigār
7. 3. ol resūl-ı müctebā faḥr-ı cihān
şekker elfāz-dın itmiş dūr nişār
8. 4. ol ma'ānīni miskīn Baḥşı kıl
türkī tili birle ittim āşikār
-
9. 5.
... yok kim siz ... ḥaḳ
10. 6.
tenḡri on anḡa .ārusı bar

¹¹kāle'n-nebiyyü 'aleyhi's-selām

¹²[meşelü ümme]tī ke-meşeli'l-maṭari lā yudrā evveluhu ḥayruⁿ em
āḥiruhu ḥayruⁿ⁴ ¹³[tip] buyurur. ol āfitāb-ı felek-i devlet, ol bedr-i āsumān-ı
risālet, ol [...] ¹⁴[...] rem, ol dürr-i ḥānḳāh-ı ḥurrem, ol dīn.ü dünyānıñ māhı, ol
ḥusrev ¹⁵[ü ... niñ] nāmı, ol cāh u menzileti tām, ol kamuğ yalavaç-lara imām,
şerī'at-kıyām-ı ¹⁶[...] tigrü müdām. özi dūr-bār-ı mübārek lafzındın andağ
buyurdı kim benim ümmet ¹⁷lerimiñ [ve kamuğ ümmet-leriñ] kirdār-ı dünyā
içindeki tirig-lik-leriñ mişāli ¹⁸[kök]den [inmi/yağmı]ş yağmur suyu-nıñ miş
āl<i> dek durur. hiç aḥad bilmez kim yağmur suyu-nıñ ¹⁹[evveli mü] yaḥşı durur
veyāḥūd āḥir[i mü yaḥşı] durur. delīl anıñ öze kim yağmur ²⁰[iki tür]lük durur.
bir yağmur durur kim kökdin yire yağar daḥı bir yağmurdur ²¹kim [dünyā]
içindeki deryādan bulut-lar alıp yoḡaru çıkıp yağar. ²²rivāyet bar kim tenḡri 'azze
ve celle dünyā kökide iki deryā kılıp-tur dimiş-ler ²³bir uçı maşrıḳ-da ve bir uçı

⁴ et-Tirmizî, *Sünen*: 43, *Kitābu'l-Misāl*, 5. bâb, 3029. hadis; Ahmed bin Hanbel, *Müsned*, III, 130, 143; IV, 319. Tirmizî'li Ebu İsa Muhammed Bin İsa Bin Sevre (209-279) *Sünen-i Tirmizî Tercümesi*, cilt V, Tercüme eden: Osman Zeki Mollamehmetoğlu (Soyyığıt), İstanbul 1976, s. 17. "Ümmetimin misali yağmur misalidir ki, evveli mi daha hayırlıdır, yok sonu mu, bilinmez".

mağrīb-da. bu iki deryānı töpen mu'allak yaratıp ²⁴turur. tüp-leri yoķaru kökke ağzı aŗaĝa yirge baķa durur. birisi acı ²⁵ŗudur ve birisi tatlu şudan-dur dimiŗler. ol vaķt kim teŗgri 'azze ve celle dũnyā ²⁶kōki-de iki deryā yaratıp turur, řu birle toladı. aĝızları yoķaru kōk-ke ²⁷baķar tüp-leri aŗaĝa yire baķar. mu'allak turur-lar tā kıyām sā'atıĝa tigrũ ²⁸mũdām. teŗgri 'azze ve celle ķudret<i> birle bir zerre řu ķadarı tammas, yā bir ķatre řu anda[n] ²⁹aķmas, tā teŗgri 'azze ve celle fermānı bolmaĝunķa. bu deryālaruñ yıraķlıĝı ādemĩ-nũñ iki ķaŗı ³⁰arası[nda] bolur. bu deryālar tigme hālide mevc urur ve birbirige toķuŗurlar, berk taĝlar ³¹kibi mevc ururlar velĩ bir zerre řu aķıķ-dan řĩrĩn-ge ve řĩrĩnden aķıķ-ķa ķarıŗmaz ³²teŗgri ķudreti birlen. haķ 'azze ve celle ķur'an-ı kelām-ı nā-maħlũķ iķinde haķer birũ yarlıķar: ³³ve hũve'llezĩ merece'l-baħreyni hāzā 'azbuⁿ furātuⁿ ve hāzā milħuⁿ ucācuⁿ, ve ce'ale beynehũmā berzaħaⁿ ve ĥicraⁿ maħcũraⁿ⁵ ol deryā kim şuyı ³⁵aķıķ durur ol nũħ tũfānı-da yaĝdı andan ĝayrı vaķt-de yaĝmıŗı yoķ. ķaŗaŗũ'l-enbiyā ³⁶iķinde ma'rũf durur nũħ peyĝāmbere řalavatullāhi 'aleyhi's-selām du'ā kıldıķda [nũħ ayd]ı: ³⁷rabbi lā tezer alā'l-arzi mine'l-kāfirĩne deyyāraⁿ⁶. du'āsı mũstecāb boldı. ... ³⁸teŗgri 'azze ve celleden ĥıtab keldi kim yā arz sindeki kizlenen şuları yoķaru aĝıtĝıl ³⁹ķıķarĝıl ve yā semā sindeki ol aķıķ deryānı yaĝdurĝıl dip. ol maħalde ⁴⁰ne ķaĝlıķ řu kim yir tũpi-de bar idi yir yũzi-ge aĝdı. kōkdeki aķıķ deryā ⁴¹aŗaĝa indi yaĝdı. ķāf taĝ<-i> ũze ķırķ arŗun řu yoķaru ķıķdı. ⁴²maŗrıķdan mağrīb-ķa 'ālem-ĝa barķa řu toldı. bed-dĩn-ler hepsi helāk boldı ve daħı ⁴³.....

..... ⁴⁴teŗgri [...] birle her yıl yaĝar. yaz faŗlı-da yirden cemre aĝar. ķaķan yaz faŗlı ⁴⁵bolsa, kũn ĥũt burcı-dan ĥamel-ĝa taħvĩl kılsa, 'ālem nevrũz bolsa, cihān-ĝa tũrlũ ⁴⁶tũrlũ ķoķular yıpar tolsa, ādemĩ-ler ve daħı ĥayvānāt yaz faŗlını o ķara ⁴⁷yir altındaĝı cānverler uyķudın ķıķar deryā ve řaħrā iķindeki cānverler baŗ kōk ⁴⁸ke kōterip baķarlar. ol nĩsān yaĝmurıdın tamar' tutarlar. rivāyet teŗgri 'azze ve celle ⁴⁹bir ferıŗte yaratıp turur ol vaķt kim ol ferıŗte yaratılmıŗ andan birũ ol ⁵⁰ferıŗte nĩsān deryāsının yanı<-da> durur. teŗgri ta'ālā-ĝa tāt u 'ibādet ⁵¹ķılur. Muħammed ũmmeti-niñ āmirziŗini tiler. ķaķan yaz faŗlı bolsa ol ferıŗte-ge ⁵²teŗgri ta'ālā-dın yarlıĝ bolur imiŗ kim ey ferıŗte raħmān cezĩresinde ķoŗıĝıl. ⁵³nĩsān deryāsınĝa yunĝıl. ol ferıŗte teŗgri 'azze ve celle fermānı bile raħmān cezĩresine ⁵⁴ķonar. nĩsān deryāsınĝa ķomar, silkinũr. ol sā'at ol ferıŗteden ⁵⁵ķatreler tamar. ol ķatredin deryāĝa dũŗse dũrerler belĝũrũr. ĥacer ⁵⁶ũze dũŗse yāķũt la'l u mercān belĝũrũr. ũze dũŗse ⁵⁷tigme

⁵ "O, iki denizi (birbirine) salıp katandır. řu tatlı, susuzluĝu gidericidir. Bu tuzlu ve acıdır. (Allah) aralarına bir perde (ihtilātları) memnu' olmak ũzere bir sınır koymuŗtur", *Kur'an*, 25, Furkan 53.

⁶ "Nuh 'Rabbim, yeryũzũnde kāfirlerden yurt tutan tek kiŗi bırakma' demiŗdi", *Kur'an*, 71, Nuh 26.

türlük kân u ma'den belgürür. keyik üze düşse müşk [ü] ezfer belgürür. ⁵⁸sığır üze düşse sinderus ü 'anber belgürür. ağuluğ arı üze düşse ⁵⁹tatlu 'asel belgürür. tağ-lar üze düşse benefşe ve [yā]semen belgürür. ⁶⁰bāğ-lar üze [düşse] al nıl-gün çeçek-ler belgürür ve hezār-destān bülbül-ler nağme kılur. ⁶¹ve hāristān üze düşse hezār türlük rengārenk giyāhlar belgürür ve eger şūristān ⁶²üze düşse hezār dārū-yı kudret-i yezdān belgürür. loğman [u] boqrāt ⁶³u cālīnūs andan fāyide alur. seng-i hārā üze düşse ⁶⁴sebze ve 'alef belgürür ve eger kūhbāre üze düşse elvān-ı hāzrā ve kelef ⁶⁵belgürür ve eger müfsid üze düşse 'amel-i şālīh belgürür. nīsān ⁶⁶yağmurı evvel kim yağar cihān-nıñ yüzini yur, şoñg yağmağlığı birle yir altındağı ⁶⁷kizlençüleri taşra çıkarur. qavluhu ta'ālā: **ve aḥrecnā minhā**⁷. andan şoñg ⁶⁸yağқан<-ı> ni'met-ni ni'met üze üker. andan şoñg yağқанı yaşı yığaç-lar butağ-larda tomur⁶⁹cuq töker. andan şoñg yağқан<-ı> cihān-ğa rahmet uruğı eker. andan şoñg yağқан<-ı> ⁷⁰'ālem-ğa mağfıret gülābı töker. andan şoñg yağқанı ig-lik-lere dārū verhem bolur. ⁷¹andan şoñg yağқан<-ı> qurımuş acun-nı yeşertip hōş u hurrem kılur. niçe kim ⁷²haq ta'ālā qurānda anğıp turur: **ve aḥyeynā bihi'l-arṣa ba'de mevtiḥā**⁸ ⁷³andan şoñg yağsa 'ālem gülistān bolur. andan şoñg yağsa hāristān hurrem bostān bolur. ⁷⁴andan şoñg{ğı} yağқан yağmur qurı cihān-nıñ közini açar. andan şoñg yağқанı 'ālem-ğa ⁷⁵'ūd u 'anberler saçar. andan şoñg yağsa qış tumanı-nı arıtur. andan şoñg ⁷⁶yağқан<-ı> ölmüş yirlerni tiriltür. qavluhu ta'ālā: **fe'nṣur ilā āṣāri rahmeti'llāhi** ⁷⁷**keyfe yuḥyī'l-arṣa ba'de mevtiḥā**⁹. andan şoñg yağsa 'ālem gülistān bolur sertāser.¹⁰

tamām.

78.	1.	kış kiçti vü yaz boldı
kar muz şimdi az boldı	maḥbūb-lara nāz boldı
nevrūz mübārek-bād
79.	2.	qarnı t(i)nğri köterdi
dahı hoş bahār oldı	yaz k(i)ldi qışnı sürdi
nevrūz mübārek-bād
80.	3.	kilür quşlar bir{in} birin
tapar her bir{i} öz yirin	biri bilmez bir{i} birin
nevrūz mübārek-bād

⁷ "İçinden <dane(ler)> çıkardık", *Kur'an*, 36, Yasin 33.

⁸ "Ölümün ardından canlandırmışsızdır", *Kur'an*, 35, Fâtır 9.

⁹ "Şimdi bak Allahın rahmet eserlerine: Arzı, ölümünün ardından, nasıl diriltiyor", *Kur'an*, 30, Rûm 50.

¹⁰ Allahın gökten yağmur yağdırarak yeryüzünü ölümden sonra diriltmesi için bk. Abû'l-lays Nasr bin Muhammad Hanafî as-Samarkandî, *Bustānu'l-Ârifin*, 2, s. 164. Çevirisi için bk. Abdulkadir Akçiçek, *Tenbîhu'l-Gâfilin ve Bustānu'l-Ârifin Tercümeleri*, İstanbul 1394-1974, s. 705-1002.

81.	4.	yaznıñ *harîki k(i)ldi dünyâda gül-ler saçtı	kış karanluğı kaçtı nevrüz mübârek-bâd
82.	5.	hep gülge meded boldı yaz k(i)ldi kışnı şaldı	kış-nıñ kışlığı kaldı nevrüz mübârek-bâd
83.	6.	Bâyezîd Hândur Ğazî il ulus andın râzî	gavurğa birür bâzî nevrüz mübârek-bâd
84.	7.	‘Osmân Bek oğlu Hândur özelere ne san-dur	ıavr u kılığı cân-dur nevrüz mübârek-bâd
85.	8.	devründe ulus âmân gavurğa birme âmân	kitdi karanġgu tuman nevrüz mübârek-bâd
86.	9.	sūsâm {u} sünbül ü reyhân münevver bâğ ile bostân	şakâyik lâle {vü} nu‘mân nevrüz mübârek-bâd
87.	10.	yaşıl çemen içinde kızıl gonçe altında	şaru çeçek harîr tonda nevrüz mübârek-bâd
88.	11.	çeçek{ler} çıktı budağdan koğu{lar} kildi uçmağdan	yimiş{ler} kudret-i hağdan nevrüz mübârek-bâd
89.	12.	ol alma armüt ayvâ budağlarda {ne} hōş ra‘nâ	anâr {u} incîr ü ħurmâ nevrüz mübârek-bâd
90.	13.	kuzı itin-din büryân yoğurt u {hem} kıımız ayran	bal içen{ler} bolur ħayrân nevrüz mübârek-bâd
91.	14.	buñ<-luğ> karlığ kış kiçti kışlağan kuşlar uçtı	denġizniñ buzı düşti nevrüz mübârek-bâd
92.	15.	turğay kökde çağırur oynar kiyik yügürür	buğa su[gli]n bağırur nevrüz mübârek-bâd
93.	16.	karlar eriben akip kuş-lar içip kanıkip	yazılara su çıkıp nevrüz mübârek-bâd
94.	17.	yabandağı cânverler hâl tili bile dirler	birbiri ile oynar nevrüz mübârek-bâd
95.	18.	maġbūblar seyrân barur küzeller könġlüm alur	ba‘zıda aqlım qalur nevrüz mübârek-bâd
96.	19.	körgeñ sayu cân kaynar ikki yüzi mişl-i nâr	yürek turmayın oy-nar nevrüz mübârek-bâd

* harîki "sıcaklığı" kelimesinde ħ noktası alta konularak kelime sehven çeriki şeklinde yazılmış.

97. 20. boyı-dur serv-i sehî yüzi mehî çâr dehi
fırkatde rengim bihî nevrüz mübârek-bâd
98. 21. bahşıda i'tikâd bar hüdâ bolsun anğa yâr
sözleride ma'nî bar nevrüz mübârek-bâd
99. 22. begim hâk<-dın> bar olsun yaruvi tinğri bolsun
anı sivüngen olsun nevrüz mübârek-bâd
100. devlet-i âmedî ve sa'âdet-i sermedî
101. dâyim ü kâyim bâd be-hâkķı'n-nebiyyi bi'l-'ibâd

TERCÜME

1. Ey bütün şahların şahı uluların övüncü
..... ünlü arslan

2. baharın vasıflarının övgüsünü
hizmetindir

3. O seçkin peygamber, cihanın övüncü
şeker gibi sözlerinden inciler saçmıştır.

4. O mânâları miskin Bahşı kulunuz
Türk dili ile âşikâr ettim.

5.
.....

6.
.....

Peygamber aleyhisselâm dedi:

"Ümmetim yağmur gibidir. öncesi mi iyidir, yoksa sonrası mı iyidir,
bilinmez" [diye] buyurur.

O, devlet göğünün güneşi,

O,rem,

O, din ve dünyanın ayı,

O, yer ve menzili tam,

Şariat-kıyam-ı

O peygamberlik göğünün ayı,

O mutlu dergâhın incisi,

O, hüsrev ü [... ın] nâmı,

O, bütün peygamberlere imâm,

..... kadar müdâm

¹⁶ kendisi mübârek inci saçan sözünden öyle buyurdu ki benim ümmet ¹⁷lerimin [ve bütün ümmetlerin] dünya meşgalesi içindeki diriliklerinin örneği ¹⁸[gök]ten [inen/yağan?] yağmur suyunun örneği gibidir. Hiç kimse bilmez ki yağmur suyunun ¹⁹[öncesi mi] güzeldir veyahut sonra[sı mı güzel]dir. Delil onun üzerine ki yağmur ²⁰[iki tür]lüdür. Bir yağmurdur ki gökten yere yağar, ve bir yağmurdur ²¹ki [düny]a içindeki denizden bulutlar alıp yukarı çıkıp yağar. ²²Rivayet var ki Tanrı azze ve celle dünya göğünde iki deniz yaratmıştır demişler, ²³bir ucu doğuda ve bir ucu batıda. Bu iki denizi tepede asılı yaratmış ²⁴tır. Dipleri yukarıya göğe, ağzı aşağıya yere bakmaktadır. Birisi acı ²⁵sudur, ve birisi tatlı sudandır demişler. Tanrı azze ve celle dünya ²⁶göğünde iki deniz yarattığı vakit, su ile doldurdu. Ağzıları yukarıya göğe ²⁷bakar, dipleri aşağıya yere bakar, tâ kıyamet saatine kadar ²⁸devamlı asılıdılar. Tanrı azze ve celle kudreti ile bir zerre su kadarı damlamaz veya bir damla su ta Tanrı azze ve celle izni olmadıkça ondan ²⁹akmaz. Bu denizlerin uzaklığı insanın iki kaşı ³⁰... olur. Bu denizler her halde dalgalanır birbirine çarparlar. Berk dağlar ³¹gibi dalga vururlar, lâkin bir zerre su acı (su)dan tatlı (su)ya ve tatlı (su)dan acı (su)ya Tanrı kudreti ile karışmaz. ³²Hak azze ve celle mahluk olmayan Kur'ân kelâmı içinde haber vererek buyurur: ³³"O, iki denizi (birbirine) salıp katandır. Şu tatlı, susuzluğu gidericidir. Bu tuzlu ve acıdır. (Allah) aralarına bir perde (ihtilâtları) memnu' olmak üzere bir sınır koymuştur". O deniz ki ³⁵suyu acıdır, o Nûh tufanında yağdı, ondan başka vakitte yağmış değil(dir). Peygamberler kıssaları ³⁶içinde bilinir ki Nûh Peygamber sallavatullahi aleyhi's-selâm dua ettiği zaman [Nûh peygamber buyur]du. ³⁷"Nûh, 'Rabbim, yeryüzünde kâfirlerden yurt tutan tek kişi bırakma' demişti". Duası kabul oldu..... ³⁸Tanrı azze ve celleden "ey arz! Sendeki gizlenen suları yukarı yükselt ³⁹çıkart ve ey semâ! Sendeki o acı denizi yağdır" diye hitap geldi. O yerde ⁴⁰yer altında ne kadar su var idi ise yer yüzüne yükseldi. Gökteki acı deniz ⁴¹aşağı indi, yağdı. Kaf dağı üstüne kırk arşın su yukarı çıktı. ⁴²Doğudan batıya kadar dünyaya bütün su doldu. Kötü dinliler(in) hepsi mahvoldu ve de ⁴³.....

..... ⁴⁴Tanrı [kudreti ?] ile her yıl yağar.

İlk bahar mevsiminde yerden cemre yükselir. İlk bahar mevsimi ⁴⁵olunca, güneş balık burcundan koç burcuna dönünce, âlem nevrûz olunca, dünyaya türlü türlü kokular, güzel kokular dolunca, insanlar ve dahi hayvanlar yaz mevsiminde, o kara ⁴⁷yer altındaki canlılar uykudan kalkar, deniz ve çöl (kara) içindeki canlılar baş(larını) ⁴⁸göğe yükselterek bakarlar. O nisan yağmurundan beslenirler.

Rivâyet: Tanrı azze ve celle ⁴⁹bir melek yaratmıştır. O melek yaratıldığı zamandan beri o ⁵⁰melek nisan denizinin yanındadır. Tanrı Taâlâ'ya itaat ve ibadet ⁵¹eder. Muhammed ümmetinin bağışlanmasını diler. İlk bahar mevsimi olunca o meleğe ⁵²Tanrı Taâlâ'dan buyruk olurmuş ki ey Melek "Rahman adasına kon. ⁵³Nisan denizinde yıkan". O melek Tanrı azze ve celle fermanı ile rahman

adasına ⁵⁴konar, nisan denizine batar, silkinir. O saat o melekten ⁵⁵damlalar damlar. O damladan denize düştüğünde inciler belirir. Taş ⁵⁶üzerine düştüğünde yakut, la'l u mercan belirir. üzerine düştüğünde ⁵⁷her türlü kaynak ve maden belirir. Geyik üzerine düştüğünde misk ve anber belirir. ⁵⁸Sığır üzerine düştüğünde sinderûs ve anber belirir. Zehirli arı üzerine düştüğünde ⁵⁹tatlı bal belirir. Dağlar üzerine düştüğünde menekşe ve yasemen belirir. ⁶⁰Bağlar üzerine düştüğünde al nilgün çiçekleri belirir ve binlerce destanlı bülbüller öter ⁶¹ve dikenlik üzerine düştüğünde bin türlü rengarenk taze otlar belirir ve çorak yer ⁶²üzerine düştüğünde Tanrı kudreti ile binlerce şifa belirir. Lokman ve Hipokrat ve ⁶³Calinus (hekim) ondan faydalanır. Mermer taşı üzerine düştüğünde ⁶⁴sebze (yeşillik) ve yulaf belirir ve dağ parçası üzerine düştüğünde yeşil renkler ve kelef ⁶⁴belirir ve müfsid üzerine düştüğünde iyi amel belirir.

Nisan ⁶⁶yağmuru ilk yağdığında dünyanın yüzünü yıkar. Sonraki yağması ile yer altındaki ⁶⁷gizlenenleri dışarı çıkarır. Allahın sözüdür: *İçinden dane(ler) çıkardık.* Ondan sonra ⁶⁸yağan(ı) nimeti nimet üzerine ekler. Ondan sonra yağani taze ağaçlar dallarda tomur⁶⁹cuk döker. Ondan sonra yağani dünyaya rahmet tohumu eker. Ondan sonra yağani ⁷⁰âleme magfiret gülâbı döker. Ondan sonra yağani hastalara ilaç ve deva olur. ⁷¹Ondan sonra yağani kurumuş acunu yeşerterek hoş ve hurrem eder. Nice ki ⁷²Hak Taalâ Kur'an'da anmıştır: *Ölümün ardından canlandırmışızdır.* Ondan sonra yağdığında âlem gül bahçesi olur. ⁷³Ondan sonra yağdığında dikenlik hurrem bostan olur. ⁷⁴Ondan sonra yağani yağmur kuru cihanın gözünü açar. Ondan sonra yağani âlem(e) ⁷⁵ûd u anberler saçar. Ondan sonra yağınca kış dumanını temizler. Ondan sonra ⁷⁶yağanı ölmüş yerleri diriltir. Allahın sözüdür: *Allah'ın rahmetinin izlerine bak ki, ⁷⁷nasıl yeryüzünü ölümünden sonra diriltiyor.* Ondan sonra yağdığında âlem baştanbaşa gül bahçesi olur.

tamam.

- ⁷⁸¹. Kış geçti ve bahar oldu / Mahbublara naz oldu
/ Kar buz şimdi az oldu / nevrûz mübârek olsun.
- ⁷⁹². Karı Tanrı götürdü / bahar geldi kışı sürdü
/ ve hoş bahar oldu / nevrûz mübârek olsun.
- ⁸⁰³. Kuşlar gelir teker teker / biri birbirini bilmez
/ Her biri kendi yerini bulur / Nevrûz mübarek olsun.
- ⁸¹⁴. Baharın sıcaklığı geldi / Kış(ın) karanlığı kaçtı
/ Dünyada güller saçtı / Nevrûz mübarek olsun
- ⁸²⁵. Hep güle meded oldu / Kışın kışlığı kaldı
/ Bahar geldi kışı saldı / Nevrûz mübarek olsun.

836. Gazi Bayezid Handır / Gavura oyun verir
Halk ondan razıdır / Nevrûz mübarek olsun.
847. Osman Bey oğlu handır / Tavır ve kılığı candır
Başkalara ne sandır / Nevrûz mübarek olsun.
858. Devrinde halk emindir. / Karanlık duman gitti
/ Gavura aman verme / Nevrûz mübârek olsun.
869. Susam, sümbül ve reyhan / Gelincik ve Lâle ile
Bağ ve bostan aydınlandı / Nevrûz mübârek olsun.
8710. Yeşil çemen içinde / Sarıçiçek ipek giyside
Altında kızıl gonce / Nevrûz mübârek olsun.
8811. Çiçek çıktı budaktan / yemişler Hakkın kudretinden
koku geldi cennetten / Nevrûz mübârek olsun.
8912. O elma, armut, ayva / nar, incir ve hurma
dallarda ne hoş koku / Nevrûz mübârek olsun.
9013. Kuzu etinden kebab / bal içen olur hayran
Yoğurt ve kırmızı, ayran / Nevrûz mübârek olsun.
9114. Sıkıntılı, karlı bir kış geçti. / denizin buzu çözüldü.
kışlayan kuşlar uçmaya başladı. / Nevrûz mübârek olsun.
9215. Turgay gökte öter. / Boğa, geyik bağırır.
Geyik oynar, koşar. / Nevrûz mübârek olsun.
9316. Karlar eriyerek akar. / ovalara su çıkar.
Kuşlar içip kanar. / Nevrûz mübârek olsun.
9417. Yazıdaki canlılar / bir biri ile oynar.
Hal dili ile derler: / Nevrûz mübârek olsun.
9518. Sevgililer seyrana çıkar / Bazısında aklım kalır.
Güzeller gönlüm alır. / Nevrûz mübârek olsun.
9619. Gören her can kaynar. / yürek durmadan çarpar.
İki yüzü nar gibi kırmızı / Nevrûz mübârek olsun.
9720. Boyu salınan servidir. / Yüzü ayın on dördüdür.
Ayrılıktan rengim bir ayva gibi sandır. / Nevrûz mübârek olsun.
9821. Bahşı'da itikâd var. / Hüda ona yardımcı olsun.
Sözlerinde mânâ var. / Nevrûz mübârek olsun.
9922. Beyim Hak'dan var olsun. / Tanrı yardımcısı olsun.
Onu seven olsun. / Nevrûz mübârek olsun.

[illegible]

